

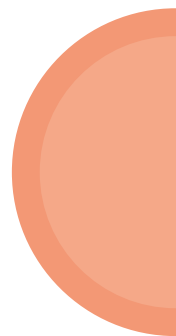
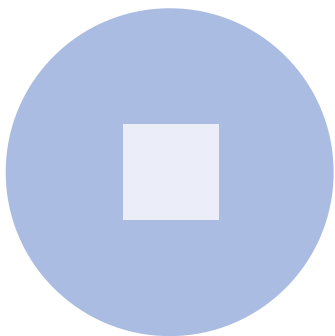
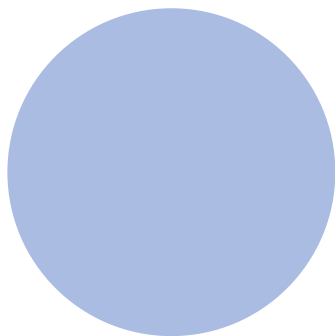
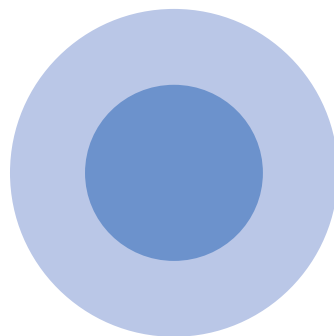
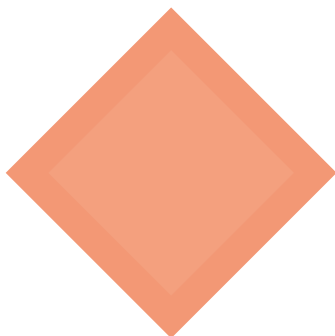
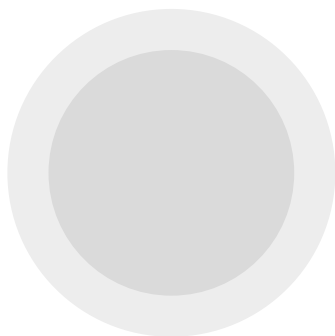
ПОЛЬЩА І ПОЛЯКИ

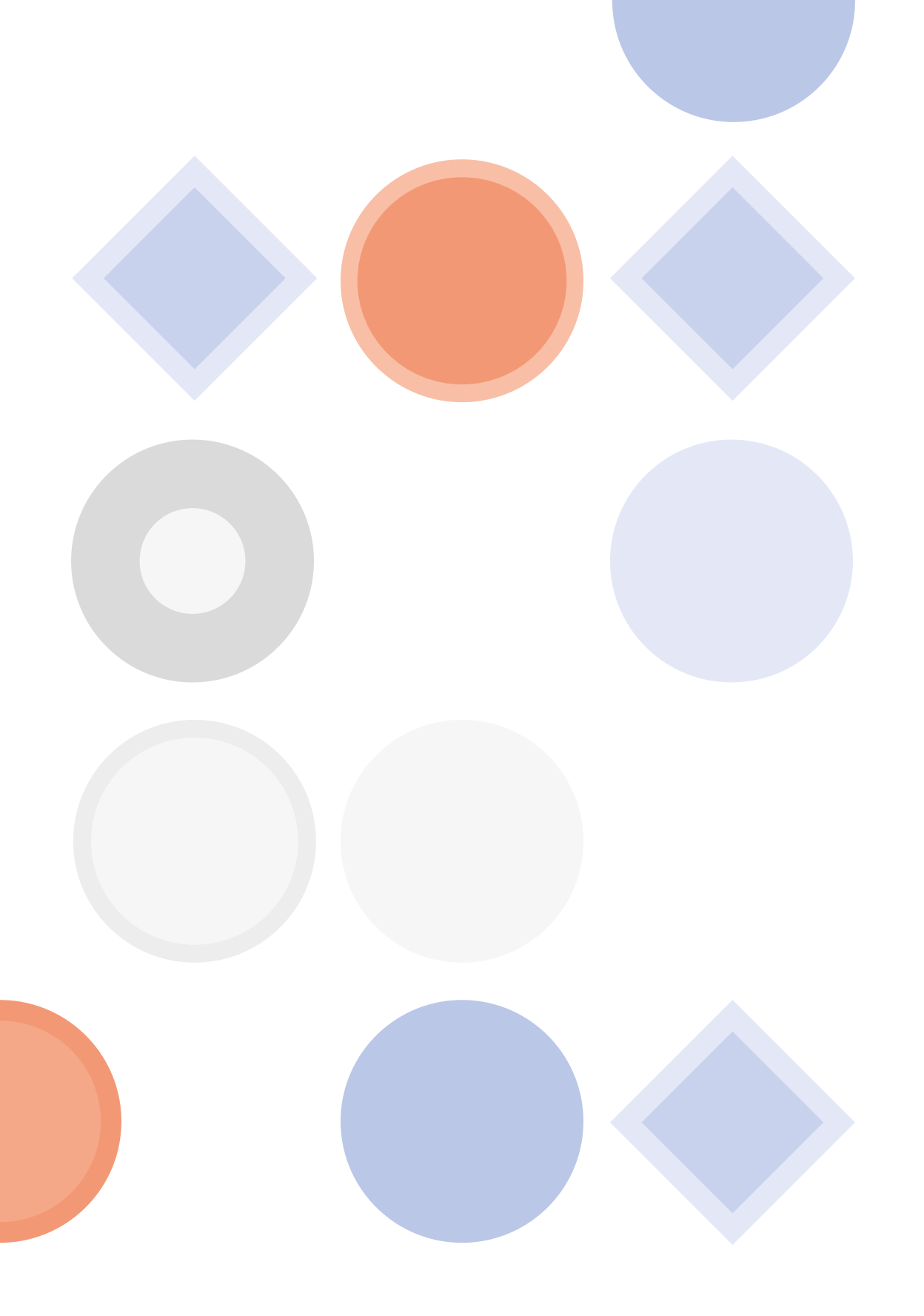

Варшава 2023

Результати опитування громадської думки в Україні
Центр діалогу ім. Юліуша Мєрошевського

ОЧИМА УКРАЇНЦІВ 2023

ПОЛЬЩА І ПОЛЯКИ ОЧИМА УКРАЇНЦІВ 2023

Результати опитування громадської думки в Україні
Центр діалогу ім. Юліуша Мєрошевського

Опитування

Info Sapiens

Аналіз та звіт

Інна Волосевич

Михайло Стольнікович

Вступ

Лукаш Адамський

Copyright by

Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego

Графічний дизайн та верстка

dobosz.studio

ISBN

978-66883-56-7

Видавець

Центр діалогу ім. Юліуша Мєрошевського
вул. Јасна 14/16А, 00-041 Варшава, Польща

tel. +48 22 295 00 30

fax. +48 22 295 00 31

e-mail: kontakt@mieroszewski.pl

www.mieroszewski.pl

Зміст

1. Вступ	6
2. Інформація про дослідження	8
3. Зв'язки з Польщею	9
4. Ставлення до Польщі та поляків	13
5. Ставлення до окремих аспектів польсько-українських відносин	22

1. Вступ

Ми передаємо вам звіт із результатами опитування громадської думки українців на тему ставлення до Польщі та поляків, проведене в період між 9 та 15 жовтня 2023 р.

Цей результат вже третього дослідження, проведеного українською дослідницькою агенцією Info Sapiens на замовлення Центру ім. Мєрошевського. Деякі питання, на які відповідали українські респонденти, вже ставилися раніше під час спільного дослідження, реалізованого в серпні 2022 р. Ми поставили ці питання ще раз, усвідомлюючи, що громадська думка буває змінною, особливо в умовах війни, коли Україна величезними зусиллями всього народу та ціною десятків тисяч загиблих солдат захищає свою незалежність від Російської Федерації. Крім того, ми усвідомлювали, що на відміну від 2022 року, який був періодом величезної емоційно забарвленої полонофільії українського суспільства, у 2023 році дедалі помітнішими ставали – крім солідарності та допомоги жертві агресії – також менші та більші непорозуміння між Польщею та Україною. Їхнім апогеєм став гучний «зерновий конфлікт» між двома державами, тобто заблокування Польщею можливості продажу вибраних українських сільськогосподарських продуктів на польському ринку. Це все спонукало нас до повторення частини дослідження з 2022 р. і водночас до уточнення поставлених тоді питань та додання нових, які відображають контекст осені 2023 р.

Ми запрошуємо вас уважно ознайомитися з опрацюванням українських партнерів з Info Sapiens разом з їхніми коментарями та хочемо поділитися з вами також нашими власними висновками, що впливають з аналізу детальних результатів опитування. Ми зробили ці висновки незалежно від роботи, проведеної українськими соціологами, на підставі детальних даних від Info Sapiens. Деякі з них повністю підтверджують думки українських дослідників, а деякі – їх доповнюють новою інформацією або міркуваннями.

Ми можемо впевнено ствердити, що українське суспільство й надалі ставиться із великою симпатією до Польщі та поляків. 67% українців ствердило, що мають добру думку про поляків, у тому числі 19% – дуже добру (у 2022 р. відповідний показник досягав 83%), а погану – 1,5%. При цьому 39% українців заявляє, що їхня думка про поляків покращилася після початку війни, проте 3% – погіршилася. Найбільша симпатія до поляків притаманна людям на заході країни (73%), півночі (72%) та в Києві (71%), а найменша –

на сході, де про поляків позитивно відгукується 50% респондентів, а нейтрально – 45%.

Можна також помітити, що рівень позитивних емоцій стосовно Польщі та поляків зменшився порівняно з аналогічним дослідженням з 2022 р., а збільшився відсоток тих, хто бачить у Польщі – більш нейтрально – просто доброго сусіда, а також, що суттєва група українців помічає проблеми в польсько-українських відносинах. Наприклад, емоційні терміни для опису поляків, такі як: брати та сестри (13% відповідей) та друзі (35%) рідше вибиралися респондентами ніж у 2022 р. (тоді було відповідно 33% та 49%), проте терміни: союзники та сусіди назвали 39% і 55% (у 2022 р. – 52% і 54%), причому респонденти могли вибрати більше ніж один варіант відповіді. Найбільший відсоток емоційно забарвлених фраз був відмічений на Волині, Поділлі та Київщині (55%), а також на сході країни (50%) порівняно з 42% на Галичині та 41% на півдні України.

Чим обумовлена така тенденція? Частково це можна пояснити процесом поступової психологічної адаптації українського суспільства до війни, а через це й послаблення емоцій, також позитивних, які були так помітні минулого року. Проте на результати імовірно вплинула також справа зернового конфлікту, яка, можна поставити таку гіпотезу, на фоні інтенсивного коментування в ЗМІ, скоріше за все проявила для частини українців наявність багатьох проблем у відносинах із Польщею. Проте ця ситуація суттєво не вплинула на позитивне сприйняття Польщі та поляків, тому що українська громадська думка, як доводить опитування, не вбачає односторонню вину Польщі, а більшість українців про цю проблему загалом не чула. Зверніть увагу, що лише 22% українців задекларували, що помітили якісь суттєві спірні питання у відносинах із Польщею. Серед цієї групи більше ніж половина спонтанно згадали зерновий конфлікт (54%), одна шоста – проблеми, пов'язані з Волинською різаниною, а 5% (1% усіх респондентів) – територіальні питання. Коли питання про зернову проблему було поставлено опитувальниками напряму, 28% українців відповіло, що вони багато чули про це питання, 56% – що щось згадують, а 16% – що нічого не чули.

Водночас звертає увагу те, що, якщо негативне ставлення до поляків в Україні утримується на рівні нижче статистичної помилки, то 11% українців вважає, що Польща ставиться до деяких українських земель як до своїх (у Галичині це було 12%, на Волині, Поділлі та Київщині – 5%, а в інших регіонах – 13%). Складно передбачити, чи це наслідок закріпленої шкільними підручниками бачення історії, яке представляє Польщу як «історичного загарбника» чи це непрямий вплив російської пропаганди, а можливо це ефект контактів з поляками, які люблять підкреслювати, також у розмовах з українцями, польське минуле Львова або інших регіонів України.

Повернення до реальності або, скажімо, деідеалізація, ставлення до Польщі та поляків також вплинуло на очікування українців щодо майбутнього характеру польсько-українських відносин. У 2023 р. 45% мешканців України бачило майбутні відносини обох держав як конфедерацію або тривалий союз (порівняно з 2022 р. – 58%), проте 51% хотіло б просто добросусідства (у 2022 р. – 40%). Проте це безсумнівно й надалі дуже високий відсоток. При чому 86% українців вважає, що Польща й надалі буде підтримувати українців у євроінтеграційних зусиллях (серед них 39% – вважає, що безумовно, а 47% – радше так), натомість 7% – що не буде або радше ні. Найбільше скептиків (10%) – на сході країни. Водночас 91% українців вважає, що Польща й надалі буде підтримувати Україну в боротьбі з російським агресором (серед них 57% – вважає, що безумовно, а 34% – що радше так), проте 5% – що не буде або радше не буде. Трохи більше скептиків на сході та півдні (відповідно 8 та 7%).

Настільки високий рівень віри в Польщу та стабільність її закордонної політики може підхлїбити полякам, проте це й приховує небезпеку емоційного розчарування у разі, якщо еволюція внутрішньої політичної ситуації в Польщі негативно вплинула б на готовність політичних еліт просувати розширення ЄС та НАТО.

Врешті-решт треба звернути увагу, що порівняно з дослідженням з 2022 р. збільшився відсоток українців (18%), які розуміють, що за вбивства поляків у 1943–1945 роках відповідає УПА, а найбільшу обізнаність щодо правди про Волинську різанину ми помічаємо серед молоді (25%). Ми усвідомлюємо,

що це результат, який суттєво відрізняється від польських очікувань, проте це може бути передвісником позитивної тенденції. Тепер, так чи інакше, як свідчать наші дослідження, утримується досить високий рівень відсутності знань про вбивства в період 1943–1945 рр. Лише 21% українців ствердило, що багато чуло про Волинську різанину, проте 51% – щось чуло, але немає впевненості. Серед відповідей, які надаються в різних регіонах, вирізняється голос киян – 37% мешканців столиці відповіло, що багато чуло про Різанину (порівняно з заходом України – 19%).

Варто зазначити, що 71% українців підтримує надання згоди на ексгумацію жертв Волинської різанини. Причому 30% безумовно підтримує згоду, а інші хотіли б, щоб спочатку польська влада відновила зруйнований вандалами у 2015 р. первинний напис на могилі діячів УПА у боротьбі з НКВД на горі Монастир. Йдеться про розташування там переліку похованих та привернення напису «Полягли за вільну Україну». У регіональному вимірі найбільше відповідей такого типу було в Києві та в центральній Україні – відповідно 25% і 20%, порівняно з заходом країни – 12%. Проте за утриманням Україною заборони на ексгумацію висловилося 7% мешканців Галичини, 12% – Волині, Поділля та Київщини, 15% – з інших регіонів. Ці результати можна використати як аргумент в переговорах з українською владою стосовно надання генеральної згоди на проведення польськими установами пошуково-ексгумаційних робіт на території України та на організацію цвинтарів жертв Волинської різанини.

Крім рівня заявленої симпатії до поляків оптимізм може надихати також досить часте знання польської мови в Україні. 11% українців стверджує, що вони в змозі спілкуватися польською мовою в простих справах, а 2,5% заявляє, що вільно володіє польською мовою (для Галичини відповідні цифри становлять 24% і 7%). Разом 13,5% українців (31% на Галичині) може в деякому ступені спілкуватися польською. Це капітал, який можна та варто використовувати в інтересах польської держави, а також дружніх добросусідських відносин між Польщею та Україною.

д-р Лукаш Адамські

заступник директора Центру ім. Мерошевського

2. Інформація про дослідження

Методологія

ОБСЯГ ВИБІРКИ:

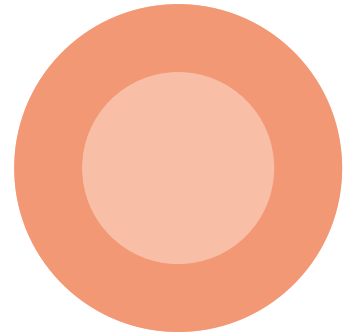
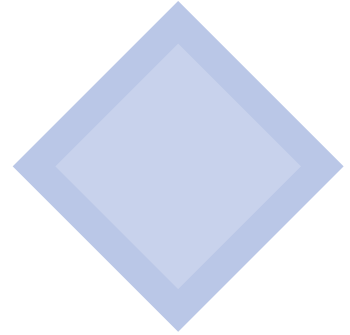
1001

ІНТЕРВ'Ю

- **Респонденти:**
Доросле населення України (старше 18 років).
- **Спосіб проведення:**
Телефонні інтерв'ю з дзвінками на номери мобільних телефонів за допомогою комп'ютеру (CATI).
- **Опитування проводилося:**
9–15 жовтня 2023 р.
- **Географія:**
Україна (опитування не проводилося у АР Крим, м. Севастополь, а також інших тимчасово окупованих росією територіях України, де українські оператори не надають послуги мобільного телефонного зв'язку. Також опитування не включає українців, які виїхали за кордон). Для даного дослідження ми виділили регіони, які мають історичні зв'язки з Польщею – це Галичина і Правобережжя (без Галичини, Закарпаття та Буковини).
- **Додаткова інформація:**
Відсотки можуть відхилятися від 100% на 1 п.п. через округлення.

Зв'язки з Польщею

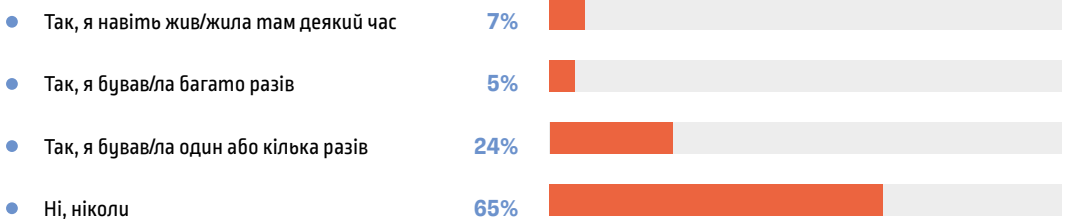
Між українцями і поляками існують налагоджені культурні зв'язки.

Українці активно подорожують до Польщі. **29%** опитаних вказали, що хоча б раз у житті бували у Польщі, ще **7%** – навіть жили там деякий час. Серед жителів

Галичини Польщу відвідували майже половина опитаних (**47%**) і ще **11%** жили певний час у цій країні. Серед українців, які бували в Польщі, кожен п'ятий (**21%**) відвідував країну впродовж останнього року. Ще **44%** – відвідували Польщу до п'яти років тому.

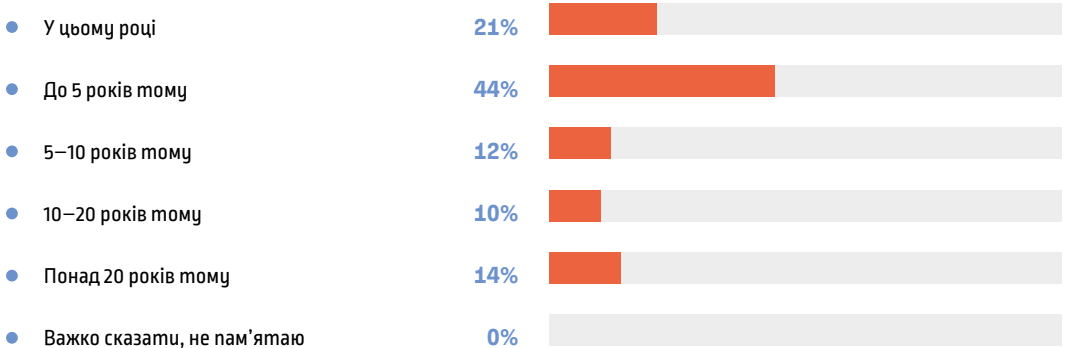
↓ ПИТАННЯ:

Ви були в Польщі?

↓ ПИТАННЯ:

Коли ви були в Польщі востаннє?

25% українців мають родичів, які виїжджали до Польщі після 24 лютого або робили це самі. При цьому, у порівнянні з минулим роком, частка тих, хто виїжджали особисто, зросла (**3%** у 2022 році та **7%** 2023), а частка тих, хто лише має родичів, які відвідували Польщу, навпаки, знизилась (**23%** у 2022 році та **17%** у 2023).

В той час як частка респондентів, які не виїжджали в Польщу після початку повномасштабного вторгнення та не мають родичів, які це робили, залишилась на тому ж рівні, що і минулого року (**73%** та **75%** у 2022 та 2023 роках відповідно).

↓ ПИТАННЯ:

Чи є у вашій родині люди, які виїжджали до Польщі після 24 лютого 2022 року?

17%

Я особисто не виїжджав/ла, але інші родичі виїжджали

7%

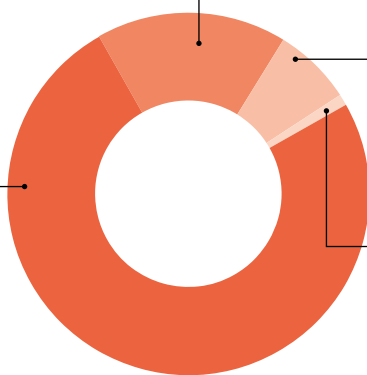
Так, я особисто виїжджав/ла

75%

Ні, ніхто в родині не виїжджав

1%

Важко сказати, не пам'ятаю

Польську мову до певної міри знають або хоча б розуміють **53%** країнців. Ще **2%** зазначають, що спілкуються нею вільно.

П И Т А Н Н Я

Чи ви знаєте польську мову?

45%

Зовсім не знаю

42%

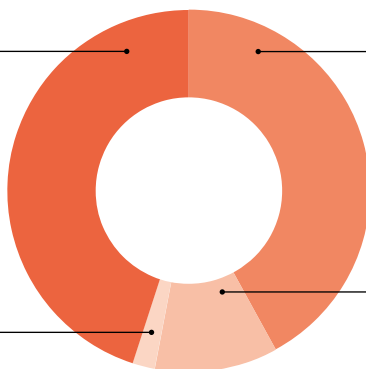
Не знаю, але трохи розумію, адже це слов'янська мова

2%

Знаю. Я можу вільно читати і вільно розмовляти з поляками

11%

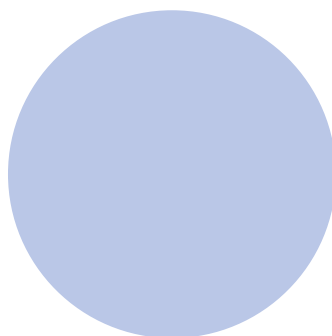
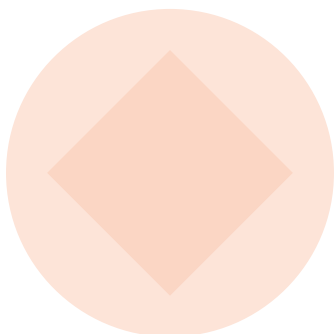
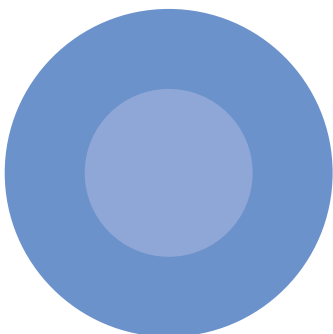
Трохи знаю. Я можу читати прості тексти та спілкуватися з поляками на прості теми

4

Ставлення до Польщі та поляків

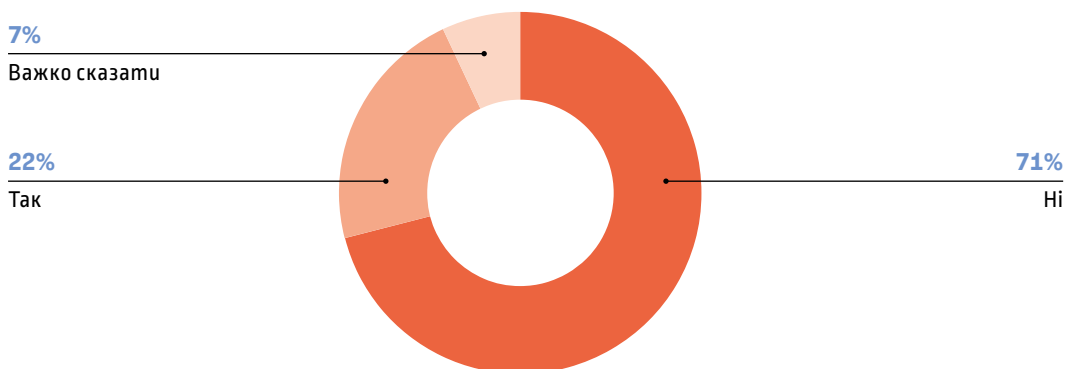

За результатами опитування помітна прагматизація у ставленні українців до поляків, одним з чинників якої може бути так звана «зернова криза», яка обговорювалась в медіа та суспільстві, починаючи з першої половини 2023 року і дотепер.

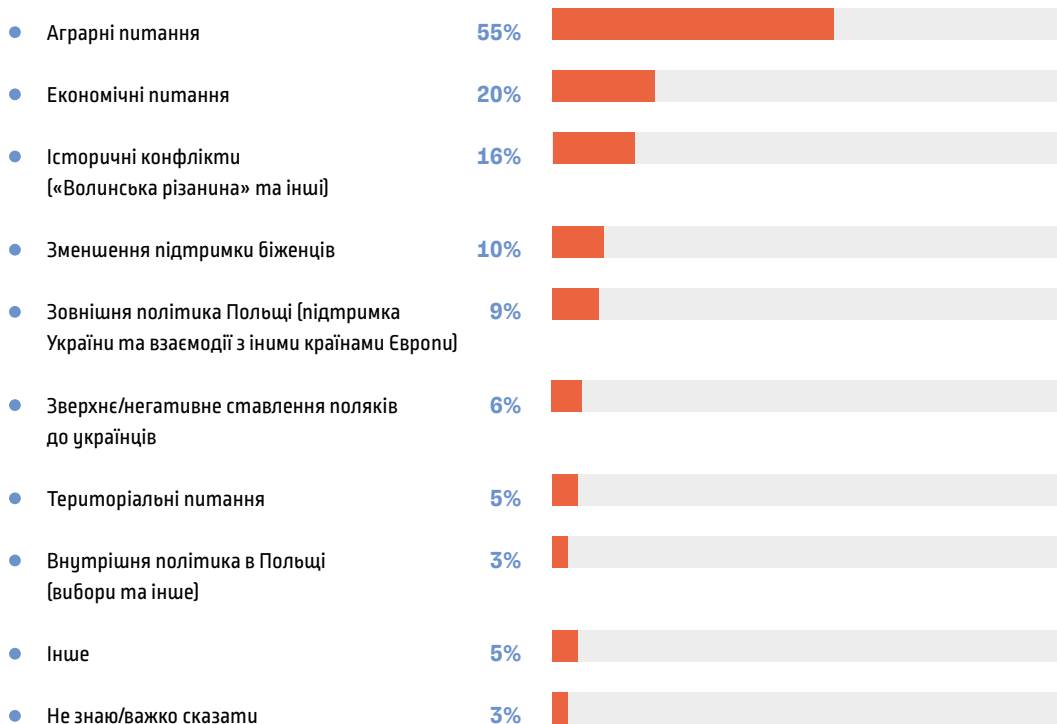
22% українців вказали, що бачать вагомі суперечки у поточних польсько-українських відносинах. Серед них більше половини (**55%**) зазначають про конфлікти у аграрній сфері, зокрема у питанні експорту українського зерна. Також респонденти назвали суперечки через вплив війни в Україні на економіку Польщі (**20%**), історичні конфлікти, такі як ставлення до діяльності ОУН і УПА та «Волинської різанини» (**16%**) і зменшення підтримки українських біженців у Польщі (**10%**).

↓ ПИТАННЯ:

Чи бачите ви якісь вагомі суперечки у польсько-українських відносинах?

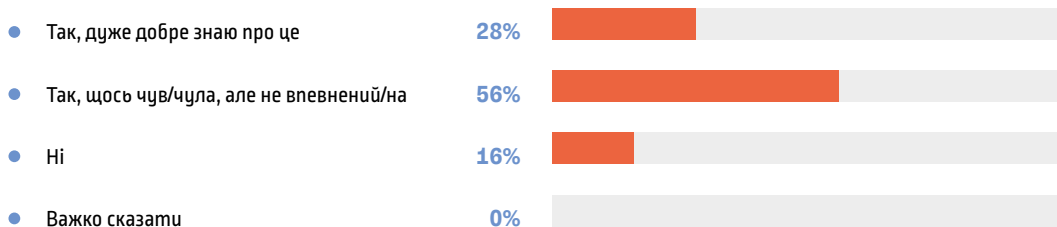
↓ ПИТАННЯ:

Якщо так, то які саме?

«Зернова криза» є широко обговорюваною темою серед українців – знають або щось чули про неї майже три чверті населення [72%]. В Галичині її причиною найчастіше називають вплив виборів в Польщі [37%] та вплив третіх сторін, які зацікавлені в погіршенні

польсько-українських відносин [36%]. В той час як на Правобережжі та у інших регіонах країни найчастіше причиною зазначають об'єктивний конфлікт економічних інтересів обох держав [43% на Правобережжі та 36% в інших регіонах].

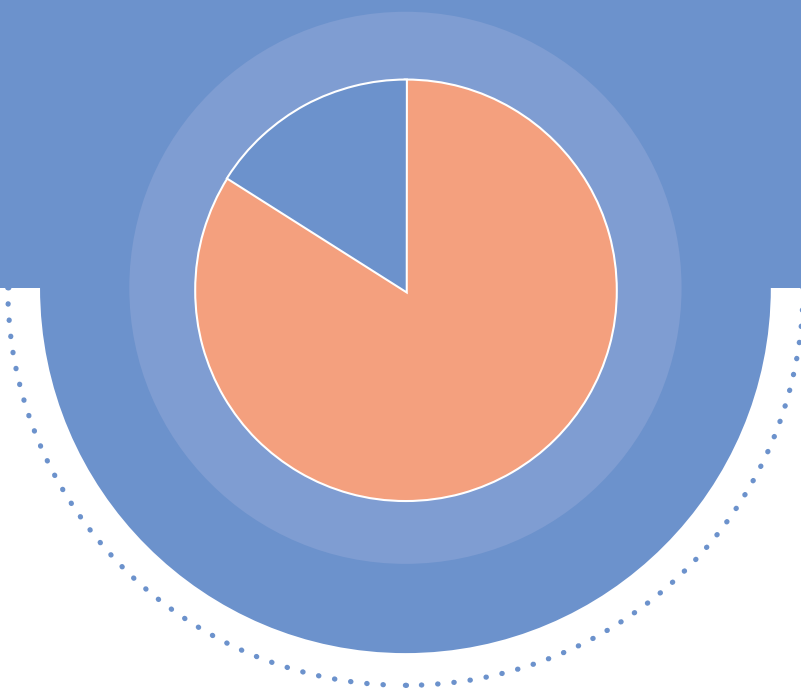
↓ ПИТАННЯ:

Чи ви чули про так звану «зернову кризу» у відносинах з Польщею?

Чи ви чули про так звану
«зернову кризу»
у відносинах з Польщею?

*Так, дуже добре знаю про
це / Так, щось чув/чула,
але не впевнений/на*

84%

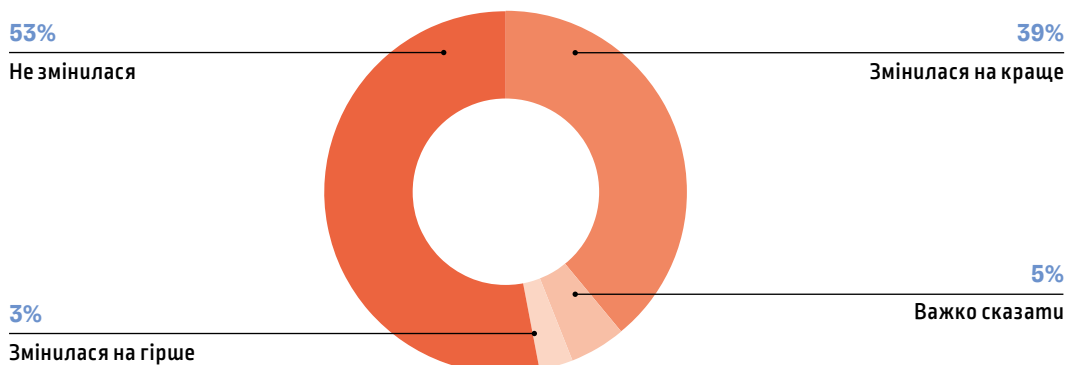
↓ ПИТАННЯ:

Як ви вважаєте, що є головною причиною «зернової кризи»?

Частка українців, які ставляться до поляків добре чи дуже добре стала дещо нижчою ніж у 2022 році (67% у порівнянні з 83% у 2022), проте така думка все одно залишається панівною серед українців. Також зросла частка респондентів, які зазначили про нейтральне

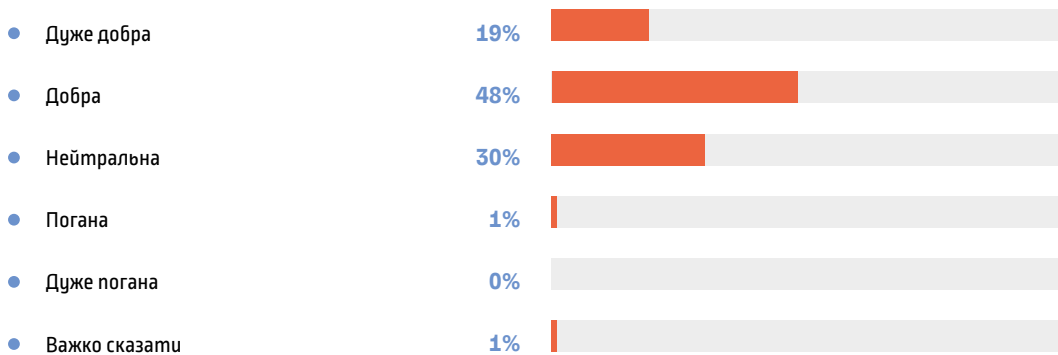
ставлення до західних сусідів – з 15% у 2022 році до 30% у 2023. При цьому, частка українців, які ставляться до поляків негативно, не змінилась та залишилась незначною – як і у 2022 році, погану або дуже погану думку про поляків мають лише близько 1% респондентів.

↓ ПИТАННЯ:

Чи після 24 лютого 2022 року змінилася ваша думка про поляків?

↓ ПИТАННЯ:

А якою є ваша думка про поляків зараз?

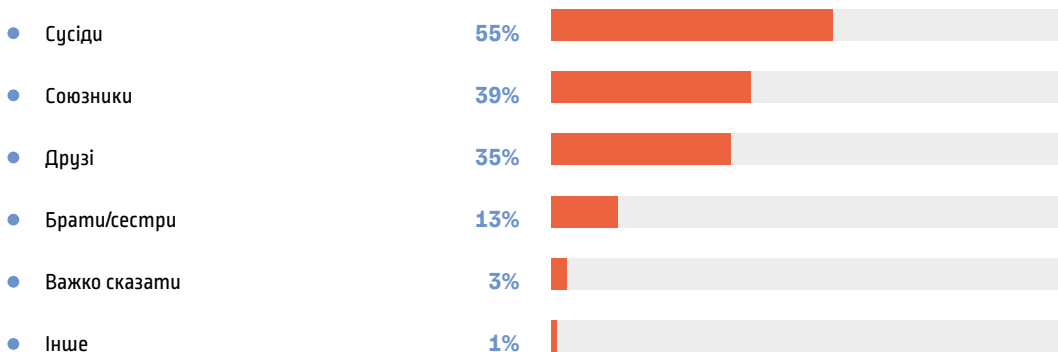

Понад третину опитаних вбачають поляків союзниками (39%) або друзями (35%) українців. Проте, загалом нині переважає ставлення до поляків як до сусідів – про таку думку зазначили 55% респондентів. Братами та

сестрами поляків українці стали називати рідше, таку думку висловили 13% опитаних, у порівнянні з 33% у минулому році.

↓ ПИТАННЯ:

Який із виразів найкраще описує ваше ставлення до поляків?

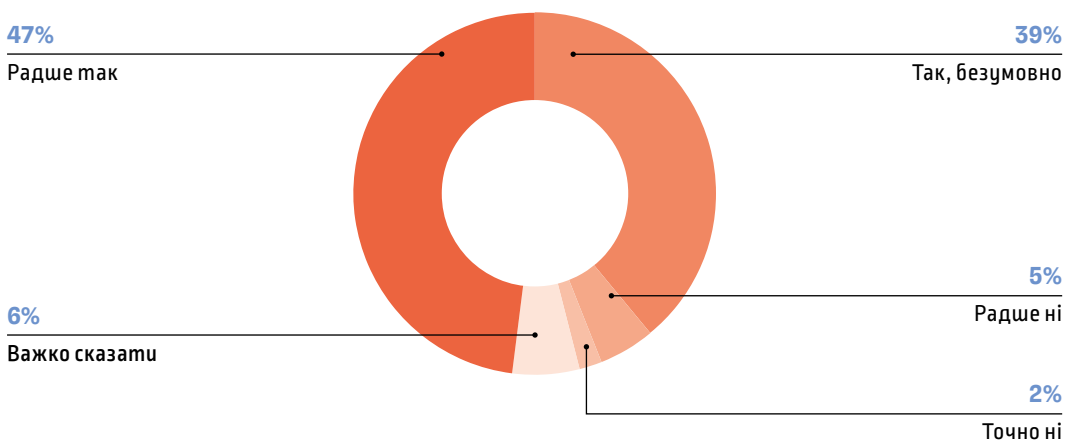

Незважаючи на тимчасові кризи у відносинах між державами, українці є впевненими у непохитності польської підтримки. **86%** опитаних безумовно або радше погоджуються, що Польща продовжуватиме підтримувати

Україну на шляху до інтеграції з ЄС, а **91%** безумовно або радше впевнені що Польща і надалі підтримуватиме українців у боротьбі проти російської агресії.

↓ ПИТАННЯ:

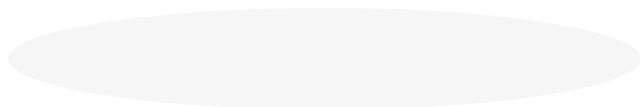
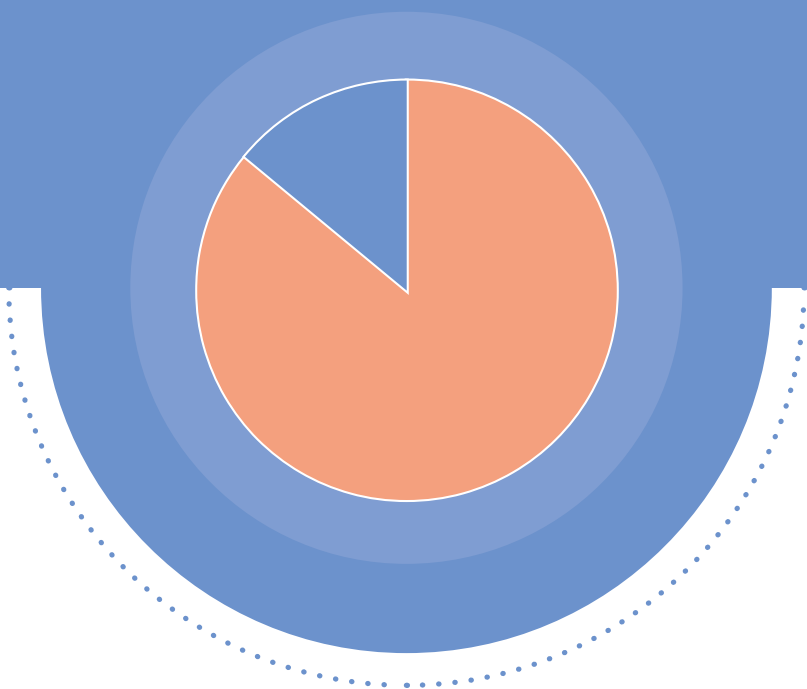
Як ви вважаєте, чи Польща буде надалі підтримувати Україну на її шляху інтеграції з ЄС?

Як ви вважаєте, чи Польща буде
надалі підтримувати Україну
на її шляху інтеграції з ЄС?

Так, безумовно / Радше так

86%

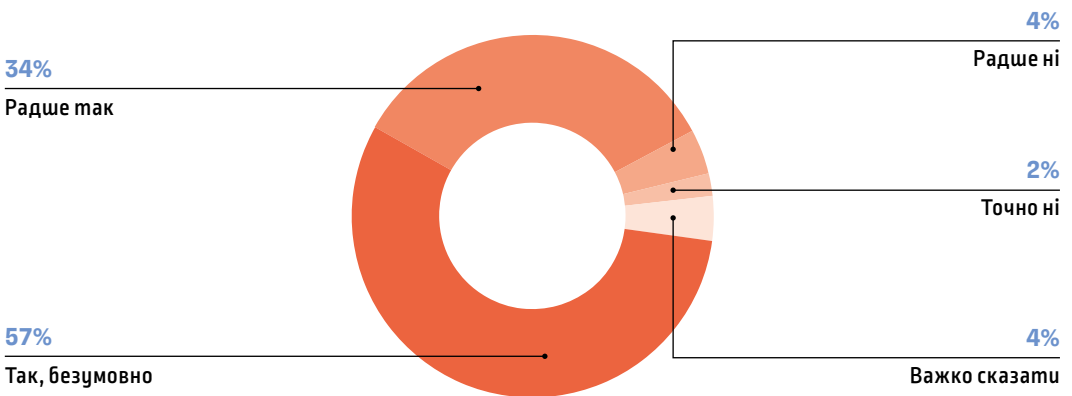

Як і минулого року, основною мотивацією Польщі до підтримки України респонденти вважають те, що поляки вбачають росію ворогом і відчують загрозу з її

боку [63%] та те, що поляки співчують українцям та цінують добросусідські відносини між державами [56%].

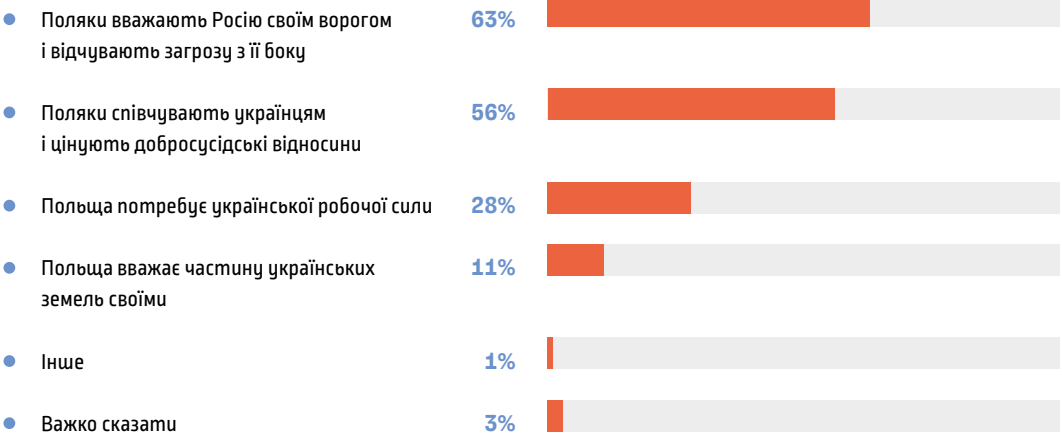
↓ ПИТАННЯ:

А як ви вважаєте, чи Польща буде надалі підтримувати Україну в боротьбі з російським агресором?

↓ ПИТАННЯ:

Чому, на вашу думку, поляки допомагають Україні?

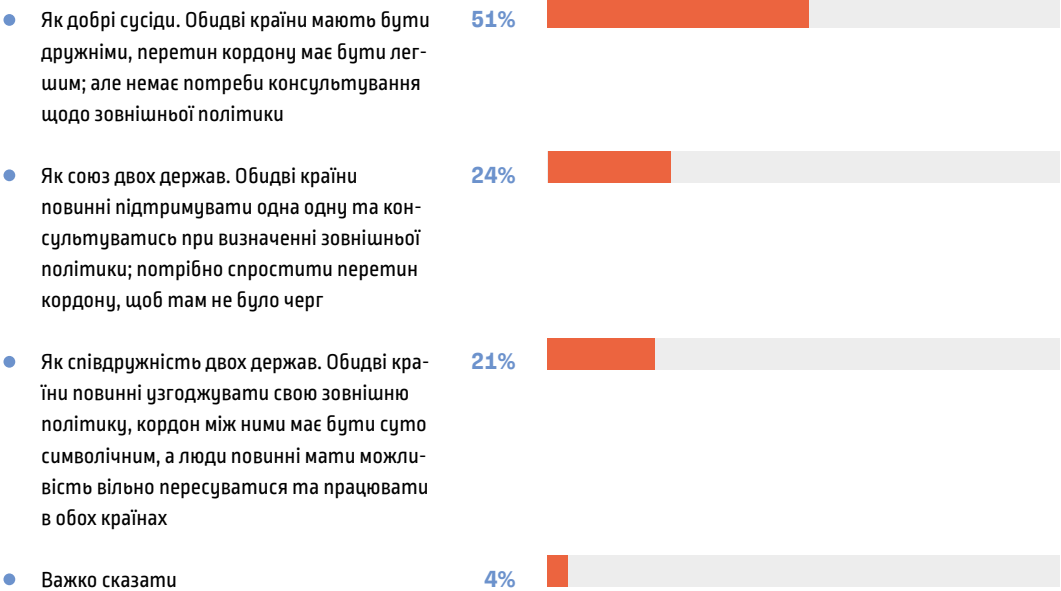

Близько половини українців вважають, що майбутні відносини між Україною та Польщею мають розвиватись у форматі дружнього сусідства (51%, у 2022 році – 40%). При цьому, формат співдружності з узгодженою зовнішньою політикою та вільним пересуванням між кордонами

респонденти стали обирати рідше – 21% у порівнянні з 29% у 2022 році. Ця зміна є найбільш помітною на Правобережжі, де цей варіант обрали лише 17% опитаних (у порівнянні з 32% у 2022 році).

↓ ПИТАННЯ:

Як, на вашу думку, в майбутньому мають виглядати відносини між Польщею та Україною?

5

Ставлення до окремих аспектів польсько-українських Відносин

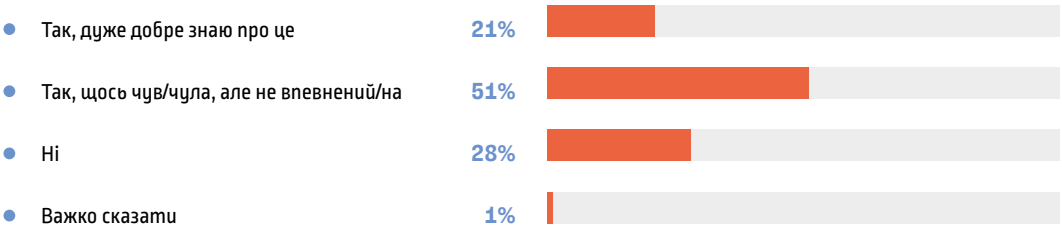
Про таку трагічну сторінку в історії України як «Волинська різанина» добре знає кожен п'ятий українець [21%].

Ще **51%** – принаймні чули про неї. Серед них третині респондентів (**33%**) було важко відповісти на питання

про те, чим саме була «Волинська трагедія» (у 2022 році таких було **42%**). Як і минулого року, відносна більшість опитаних вважають її взаємною війною польського та українського підпілля, яка призвела до втрат серед цивільного населення обох народів – про таку думку зазначили **28%** респондентів.

↓ ПИТАННЯ:

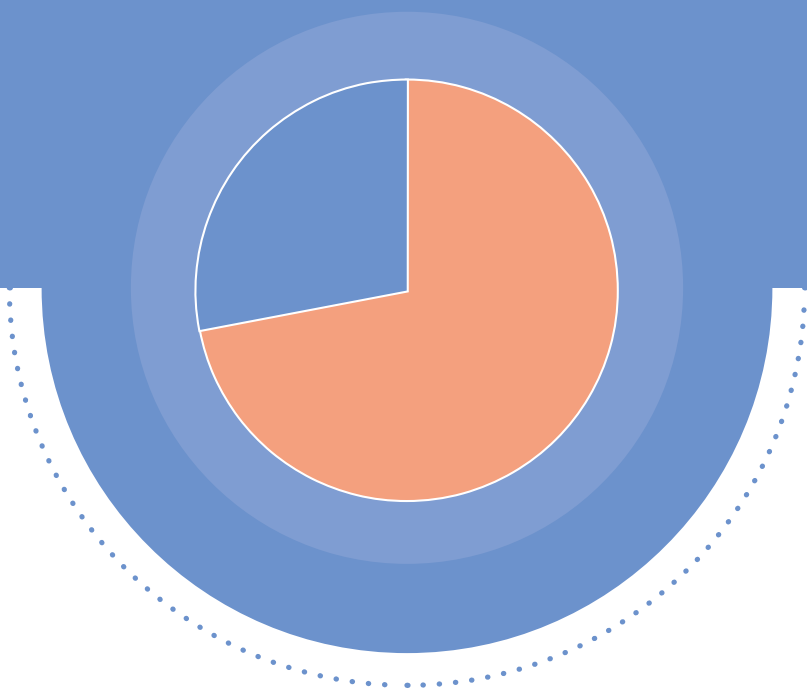
Чи ви чули про події часів Другої світової війни відомі історикам як «Волинська трагедія» або «Волинська різанина»?

Чи ви чули про події часів Другої світової війни відомі історикам як «Волинська трагедія» або «Волинська різанина»?

Так, дуже добре знаю про це / Так, щось чув/чула, але не впевнений/на

72%

Зміни у розумінні «Волинської трагедії» помітні серед жителів Галичини. Частка галичан, які вважають цю подію взаємними вбивствами українських та польських селян знизилась до **6%** у 2023 році (у порівнянні з **17%** у 2022). Натомість, у Галичині «Волинську трагедію»

частіше стали вважати взаємною війною польського та українського підпілля (**28%** у 2023 році у порівнянні з **21%** у 2022) або вбивствами польських селян, скоєними окремими підрозділами УПА всупереч наказам керівництва (**11%** у 2023 та **5%** у 2022).

↓ ПИТАННЯ:

Історики мають різні погляди на те, чим була «Волинська трагедія» або «Волинська різанина». А на вашу думку це була...

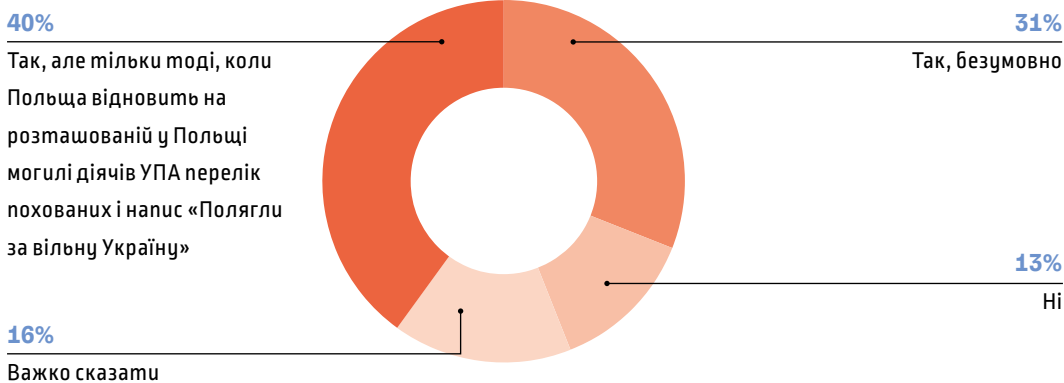

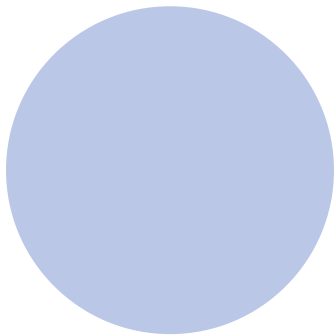
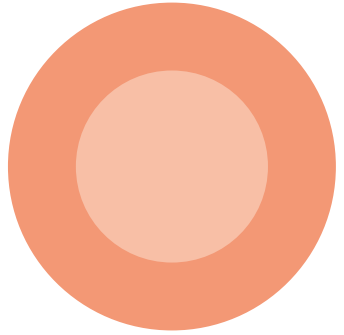
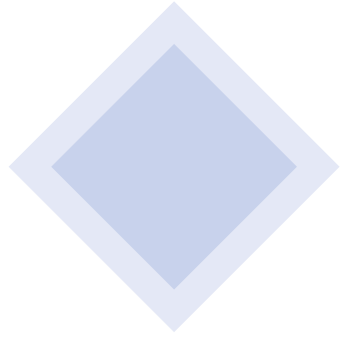
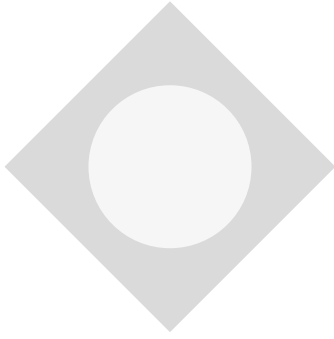
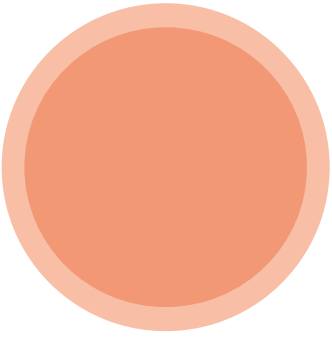
Дозволити ексгумаційні роботи та перепоховання останків поляків, вбитих на Волині та у Галичині протягом 1943–45 років безумовно погоджуються **31%** українців. Ще **40%** опитаних готові погодитись на цей крок за

умови відновлення на могилі діячів УПА, яка розташована в Польщі, переліку похованих та напису «Полягли за вільну Україну». Зовсім не готові погодитись на такий крок **13%** респондентів.

↓ ПИТАННЯ:

Польща вимагає можливості проведення ексгумаційних робіт на місцях колишніх польських сіл на Волині та у Галичині та перепоховання останків поляків, вбитих там у 1943–45 роках. Як ви вважаєте, чи повинна Україна погодитися на це?

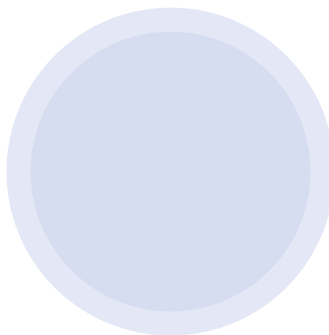
Ми передаємо вам звіт із результатами опитування громадської думки українців на тему ставлення до Польщі та поляків, проведене в період між 9 та 15 жовтня 2023 р. Це результат вже третього дослідження, проведеного українською дослідницькою агенцією Info Sapiens на замовлення Центру ім. Мєрошевського. Деякі питання, на які відповідали українські респонденти, вже ставилися раніше під час спільного дослідження, реалізованого в серпні 2022 р. Ми поставили ці питання ще раз, усвідомлюючи, що громадська думка буває змінною, особливо в умовах війни, коли Україна величезними зусиллями всього народу та ціною десятків тисяч загиблих солдат захищає свою незалежність від Російської Федерації. Крім того, ми усвідомлювали, що на відміну від 2022 року, який був періодом величезної емоційно забарвленої полонофільії українського суспільства, у 2023 році дедалі помітнішими ставали – крім солідарності та допомоги жертві агресії – також менші та більші непорозуміння між Польщею та Україною. Їхнім апогеєм став гучний «зерновий конфлікт» між двома державами, тобто заблокування Польщею можливості продажу вибраних українських сільськогосподарських продуктів на польському ринку. Це все спонукало нас до повторення частини дослідження з 2022 р. і водночас до уточнення поставлених тоді питань та додання нових, які відображають контекст осені 2023 р.

Центр діалогу ім. Юліуша Мєрошевського

вул. Jasna 14/16A
00-041 Варшава, Польща
www.mieroszewski.pl

 twitter.com/MieroszewskiPL
 [instagram.com/MieroszewskiPL](https://www.instagram.com/MieroszewskiPL)
 [facebook.com/MieroszewskiPL](https://www.facebook.com/MieroszewskiPL)
 [youtube.com/c/MieroszewskiPL](https://www.youtube.com/c/MieroszewskiPL)

Центр Мєрошевського є державною установою, яка діє на основі закону Сейму та під наглядом Міністра культури та національної спадщини Республіки Польща. Її головна мета полягає у веденні, ініціюванні та підтримці дій, спрямованих на розбудову діалогу поляків з народами Східної Європи, зокрема українцями, білорусами, грузинами, молдованами, а також тими росіянами, які засуджують злочини режиму Владіміра Путіна. Юліуш Мєрошевський – один із найвидатніших польських публіцистів ХХ століття, був прихильником співпраці поляків з іншими народами, поневоленими російським і советським імперіалізмом.